

Motion till riksdagen 2020/21:4038

av **Nina Lundström m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2020/21:183 Utfodring av vilt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utfodring och utvärdering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förebygga smitta och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om likvärdig bedömning och vägledning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Möjligheten att begränsa utfodring av vilt är en nödvändig åtgärd. Riksdagen beslutade den 26 oktober 2016 att avslå det förslag till reglering om utfodring av vilt som regeringen hade lagt fram i propositionen Vildsvin och viltskador (prop. 2015/16:199). Samtidigt tillkännagav riksdagen att regeringen borde återkomma med nya lagförslag i frågan (bet. 2016/17:MJU4, rskr. 2016/17:26).

Efter riksdagens beslut 2016 om att avslå förslag om begränsning av utfodring är det uppenbart att andra åtgärder inte har varit tillräckliga för att få bättre balans i ekosystemet. Trots en rad andra åtgärder för att öka jakten på vildsvin i syfte att minska utvecklingen av vildsvinsstammen fortsätter vildsvinsstammen att öka. Inom livsmedelsstrategin har åtgärder vidtagits för att öka avsättningen och efterfrågan på vildsvinskött, detta för att åstadkomma en ökad avskjutning i enlighet med tidigare tillkännagivanden i riksdagen. Men insatserna för att göra det mer attraktivt att konsumera vildsvinskött har ännu inte lett till önskade effekter på vildsvinsstammen. Liberalerna har därför aktivt arbetat för en ökad jakt på vildsvin, t.ex. genom vårt förslag om ekonomisk ersättning för trikintester. Vi ser det som angeläget med ytterligare åtgärder för att vildsvinspopulationens utbredning ska kunna begränsas. Skadorna inom lantbruket, men även risken för spridning av sjukdomar som afrikansk

svinpest (ASF), gör det angeläget att ta till fler metoder. Jakten räcker inte för att skapa balans i ekosystemet. Det finns även andra problem med vilt, t.ex. de skador hjortdjur orsakar på skog. Ett högt betetryck kan ge en artfattigare skog genom att markägare väljer träslag som gran som bättre klarar sig från viltskador.

Det är nödvändigt att vidta åtgärder avseende den utfodring som sker i syfte att öka viltstammen. Propositionen är ett steg i rätt riktning även om det finns utestående frågor som bör hanteras i det fortsatta arbetet med en mer effektiv viltförvaltning. Denna följdmotion lyfter några av dessa frågor.

År 1981 beslutade riksdagen om en försöksverksamhet med frilevande vildsvin i Sverige. Rymningar från vilthägn innebar en spridning av vildsvin i landet. År 1987 beslutade riksdagen att vildsvin ska betraktas tillhöra Sveriges fauna och att jägare och markägare ska ansvara för att vildsvinsstammen hålls under kontroll. Det är i dag svårt att uppskatta hur populationen ser ut men år 1996 uppskattades vildsvinsstammen till närmare 5 000 individer. Populationen uppskattas nu vara i storleksordningen 300 000 vildsvin. Vildsvinspopulationen har därmed ökat markant. Viltet, och i synnerhet det ökande antalet vildsvin, orsakar stora kostnader genom skador på jordbruk och marker. Utöver skador på jordbruk orsakar vilt också skador på annan egendom, som skog, hustomter och golfbanor. Viltet är också inblandat i ett stort antal trafikolyckor. Enligt statistik från Nationella Viltolycksrådet i propositionen har antalet viltolyckor ökat under de senaste fem åren. Vildsvin är i ökande grad inblandade i olyckorna. Under 2019 uppgick antalet trafikolyckor där vildsvin var inblandade till nära 7 700. Motsvarande siffra för 2015 var drygt 4 200. Vildsvinen har numera etablerat sig i nästan hela södra och mellersta Sverige upp till och med Gävleborgs län. Under jaktåret 2019/20 sköts drygt 146 000 djur. Trots en omfattande jakt har nettotillväxten tidigare uppskattats till omkring 30 procent per år, vilket motsvarar en fördubbling av antalet vildsvin på tre år. Den höga tillväxttakten är unik och skiljer vildsvin från annat klövvilt. Förklaringen är att vildsvin har en hög reproduktiv förmåga med många ungar per år.

Liberalerna har redan i kommittémotion i motion 2020/21:3273, Hållbar förvaltning av djur och natur, beskrivit vikten av åtgärder för att begränsa utbredningen av viltstammen. Den afrikanska svinpesten sprids av smittade vildsvin. Utbrott kan uppstå om vildsvinskött hanteras felaktigt. Sjukdomen sprids också genom att människor bär med sig smitta eller genom kontaminerade matrester som slängs i naturen. Vid jakt måste åtgärder vidtas för att förhindra att smittan sprids lokalt eller förs med till vildsvinspopulationer i andra jaktområden eller länder eller sprids till tamgrisbesättningar. Det finns tyvärr omfattande erfarenhet från andra EU-länder av spridning av afrikansk svinpest. Vi måste ta vara på de lärdomar som dragits där och implementera de metoder som visat sig fungera för att begränsa smittspridningen.

Åtgärderna för att hindra spridning av sjukdom ska kombineras med andra åtgärder som antingen begränsar vildsvinens rörlighet eller som lockar dem att stanna kvar. Det kan vara nödvändigt att genom jakt utrota vildsvinen lokalt för att skapa ett område där vildsvin saknas och virus och sjukdomen inte kan spridas. De ekonomiska konsekvenserna av ett utbrott i Sverige kan bli mycket stora. Vildsvinen drabbar också många mark- och skogsägare ekonomiskt genom sin framfart. Grödor äts upp eller skadas, vilket påverkar jordbrukets förutsättningar.

Utfodring och utvärdering

Jaktlagsutredningen, som bl.a. hade uppdragit åt Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) att undersöka utfodringens omfattning och effekter på vilt, bedömde att en kombination av god förekomst av naturlig föda under vissa år och utfodring under perioder med lägre produktion kan vara bidragande faktorer när det gäller de snabbt växande populationerna av främst vildsvin, men även hjort (SOU 2014:54 s. 197).

Den föreliggande propositionen anför att det förekommer att jakträttshavare utfodrar vilt med stora mängder foder för att förbättra jaktmöjligheterna. Under senare år ska utfodring, främst av klövvilt, ha blivit vanligare. Till skillnad från tidigare, då stödjande utfodring främst skedde utanför den s.k. vegetationsperioden, sker utfodring numera året runt, även när det finns gott om naturlig föda att tillgå. Liberalerna anser att detta är problematiskt. Staten har vidtagit åtgärder i syfte att minska stammarnas utbredning, åtgärder som finansieras genom statsbudgeten. Samtidigt pågår utfodringen. Det är inte rimligt om utfodring sker i syfte att öka den jaktbara stammen samtidigt som statliga åtgärder genomförs för att minska t.ex. vildsvinsstammen för att minska de skador som viltet åsamkar.

Utfodring av vilt kan dock ha andra syften, som att avleda viltet, att underlätta jakt på viltet eller att stödja viltet under svåra vintrar. Utfodring kan också användas för att locka vilt för viltskådning. Åtling, utsättning av foder för att locka viltet till en specifik plats för jakt, är ett jaktmedel.

Propositionens förslag om ett system med enskilda tidsbegränsade beslut gällande specifika områden kan innebära en ökad administrativ börda för länsstyrelserna. Det är angeläget att bristen på definitioner inte bidrar till tillämpningsproblem hos myndigheterna, eller en stor arbetsbörda på grund av tidsbegränsade beslut i specifika områden.

Remissinstanserna har anförut att det område som omfattas av ett förbud eller av ett villkor inte bör vara mindre än en kommun eller en del av en kommun och att giltighetstiden för beslut om förbud och villkor bör uppgå till minst ett år. Skälet anges vara att viltstammarnas antal och reproduktiva förmåga förändras långsamt. Skog är långsamväxande och i vissa faser kan den vara extra känslig för viltets skadegörelser. Dessa faser kan pågå i flera år, varför beslut om förbud kan behöva gälla under lika lång tid. Vad gäller frågan om att stödja viltet är det viktigt att följa upp att eventuella utfodringsförbud inte begränsar viltvårdande stödutfodring till hjorddjur under vintrar med svåra snöförhållanden och kyla.

Liberalerna anser att propositionens förslag om möjlighet att begränsa utfodring ska utvärderas efter att regelverket har varit i bruk två år eller när det finns tillräckligt underlag för en utvärdering. Det bör finnas beredskap för att vidta ytterligare åtgärder vad gäller den geografiska avgränsningen och giltighetstiden för besluten om utvärderingen visar att detta är nödvändigt. Detta bör ges regeringen till känna.

Smittsamma sjukdomar

Förbud mot utfodring bör kunna meddelas om det är motiverat av angelägna allmänna intressen, såsom att det finns risk för spridning av smittsamma sjukdomar. Utfodring bör även kunna förbjudas i eller i närheten av tätort. Beslut bör också kunna fattas i andra syften, såsom att förhindra allvarliga störningar i hälsa och djurvälstånd hos viltet. Spridningen av afrikansk svinpest beskrivs i denna motion och har skett genom att kontaminerad mat och foder har konsumerats av vildsvin som sedan spritt smittan

vidare. Därför råder i flera EU länder strikta regler kring vildsvinens åtkomst till mat. Detta bör även beaktas för utfodring. Möjligheten att förebygga spridning av smitta kan förbättras genom förebyggande åtgärder. Detta bör ges regeringen till känna.

Likvärdig bedömning och vägledning

En återkommande fråga som rör myndigheternas beslut generellt sett handlar om likvärdighet för att bedömningen inte ska skilja sig åt mellan olika länsstyrelser. Flera remissinstanser efterlyser en definition av vad som avses med en allvarlig skada på egendom. Enligt regeringens mening är det dock inte möjligt att lämna en enhetlig beskrivning av vad som utgör en allvarlig egendomsskada. Detta bör enligt regeringen i stället bedömas med utgångspunkt i vilken typ av egendom det är som riskerar att skadas och vilken skadenivå som får anses överstiga vad som kan anses normalt eller rimligt att tolerera. Skador som klart överstiger denna nivå bör anses vara allvarliga. Denna bedömning kommer se olika ut beroende på om den egendom som ska skyddas utgörs av växande gröda, skog eller trädgårdar i ett villaområde.

Flera remissinstanser, däribland flera länsstyrelser, påpekar att det finns behov av att nationella riktlinjer tas fram för länsstyrelsernas arbete med ärenden om förbud mot och villkor för utfodring av vilt. Länsstyrelserna har själva visserligen möjlighet att ta fram gemensamma rutiner för hur ärenden av detta slag ska handläggas men en vägledning är ett nationellt verktyg som även kan bidra i arbetet i delar av landet som ännu inte har stora behov av åtgärder men kan behöva ett stöd i att förebygga skador. En vägledning kan även omfatta tillsynsarbetet även om länsstyrelserna själva har möjlighet att ta fram gemensamma rutiner för arbetet med tillsynsärenden. Liberalerna anser att en vägledning bör tas fram av Naturvårdsverket. Det är angeläget att det skapas förutsättningar för likvärdighet i bedömningar om allvarlig skada på egendom. Detta bör ges regeringen till känna.

Nina Lundström (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avci (L)

Mats Persson (L)